NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03571

HANIKE GELT

Sholem Aleichem

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שלום עליכם

חנוכה געלט

א קינדער שפּיל אין דריי סצענעס
פריי אינסצענירט

פון
י. ד. בערקאָוויץ

דעקאָראַציעס און קאָסטיומען געצייכנט פון
ב. ארנסאן

ארויסגעגעבן פון דעם פארלאג
מתנות
בא דעם
שלום עליכם פאָלקס אינסטיטוט
ניו יאָרק.

חנוכה געלט, פון שלום עליכם.
פריי אינסצענירט אין דריי סצענעס
פון י. ד. בערקאָוויץ.
דעקאָראַציעס און קאָסטיומען געצייכנט
פון ב. ארנסאן
הילע געצייכנט פון א. גודלמאן.

אלע רעכט פארבאהאלטן.
Copyright 1925
by
The Sholem Aleichem
Folks Institute, Inc.
New York

ארויסגעגעבן מיט דער הילף פון דעם פרויען־קלוב
פון די קליינע קינדערס וועגן.

דעקאָראַציעס צו דער ערשטער סצענע

אנמערקונגען צו די דעקאָראציעס

די דעקאָראציעס צו דער ערשטער סצענע זענען צוזאמענגעשטעלט פון 7 באזונדערע טיילן און קענען געמאכט ווערן פון דיקע קארדאן (ביווער באָארד) און באצויגן מיט פאסיקע שפאלירן (וואנט פאפיר). די טייל וואס איז באצייכנט מיט 7 זאָל געשטעלט ווערן לעבן דעקאָראציע 1. די טרעפ זענען דאָ בלויז דעקאָראטיווע און מען קען זיך באגיין אָן זיי, אויב עס איז שווער צו מאכן.

פאר די דעקאָראציעס פון דער צווייטער סצענע טוט אזוי: נעמט דעקאָראציע 7 שטעלט צוריק אוועק לעבן דעקאָראציע 6; נעמט אוועק די קאנאפע, דאס טישל, די שטולן און פאסט זיי אריין און די דעקאָראציעס א. ב. און ג. פון דער צווייטער סצענע; אויב עס ווערט געמאכט די פלאטפאָרמעס אָדער די טרעפ, דארף מען אין דער צווייטער סצענע צושטעלן נאָך טיילן, כדי עס זאָל אויסקומען ווי אויף דער צייכענונג.

פאַרשוינען:

דער טאטע.

די מאַמע.

שלום.

מאָטל.

ברײנע די קעכין.

די שװעסטער אײדל.

דער שװאָגער זײדל.

דער פעטער בעני.

דער פעטער משה־אהרן.

די מומע פעסל.

ערשטע סצענע

אן אלטמאָדיש הויז. צוויי טירן איינע אנטקעגן, פירט אין דרויסן, און איינע לינקס, פירט אין קיך אריין. רעכטס א פענצטער; אויפן פענצטער שטייט צוגעגרייט אַ זילבערן חנוכה־לעמפל. איבערן טיש ברענט אַ בליצלאָמפּ. — ס'איז די ערשטע נאַכט פון חנוכה. — **דער טאַטע** דאַוונט מעריב, שטייט שמונה־עשרה. **שלום** און **מאָטל** זיצן ביידע באַם טיש, שפּילן אין דריידל.

מ אָ ט ל

(קוקט אויפן דריידל, ווי ער דרייט זיך און פאַלט). **געפאלן אויפן שין! ווי אזוי מאכט שין?**

ש ל ו ם

שין מאכט: שוויג! דער טאַטע שטייט דאָך שמונה־עשרה...

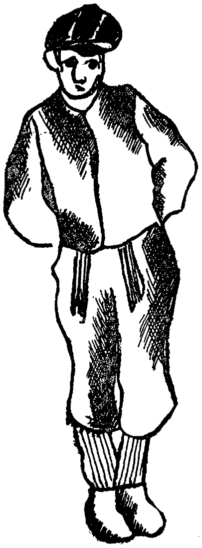

שלום

מאטל

מאָטל

(מיט א געבעט). נײַן, שלום, כ׳לעבען, זאָג דעם אמת: ווי אַזוי מאכן די אותיות אויפן דריידל? איך האָב שוין ווידער פאַרגעסן.

שלום

קאַצענער מוח! וויפיל מאָל דאַרף מען דיר זאָגן? — נון מאכט נ ס, גימל מאַכט ג ד ו ל, היי — ה י ה, שין — ש ם.

מאָטל

און ווי אזוי וועט דאָס זיין אויף אידיש?

די מאמע

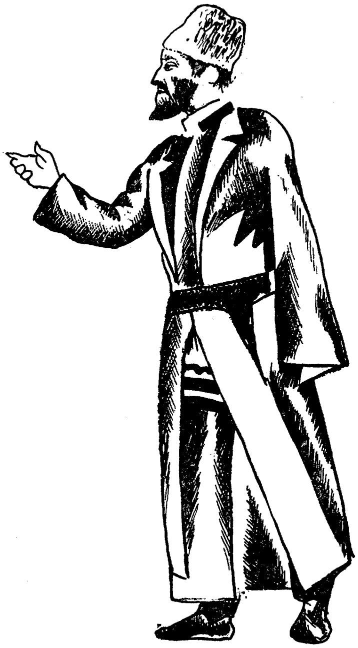

דער טאטע

ש ל ו ם

אויף אידיש? נון — דו ביזט אַ נאַר, גימל — א גרויסער...

מ אָ ט ל

אבי דו ביזט א קלוגער! און ווי מאכט היי און שין?

ש ל ו ם

היי און שין ווי מאכט? היי און שין מאַכט... טשעפּע זיך אָפּ פון מיר און דול מיר ניט קיין ספּאָדעק!

ד ע ר   ט א ט ע

(שטייט־אויס שמונה־עשרה, גייט־צו צום קאָמאָד, נעמט־אַרויס פון קעסטל אַ וועקסן ליכטל, זאָגט „עלינו" און מאַכט מיט די הענט צו די קינדער, ווייזט זיי אויף דער קיך). אי—אָ! שהוא נוטה שמים ויוסד הארץ... אי—נו—אָ!

ש ל ו ם

(קוקט אויף אים, פארשטייט ניט זיין מיין). וואָס? א שוועבעלע?

ד ע ר   ט א ט ע

(באווייזט אויף דער קיך). אי—אָ—אָ! ועל כן נקוה לך... אי—אָ—נו!

מ אָ ט ל

(וויל טרעפן). אַ קאָלאָדאַטשמעסער! אַ שערל? דאָס אויבערשטע פונ׳ם שטויסל?...

ד ע ר   ט א ט ע

(פאַרקרימט דאָס פּנים אומגעדולדיק). מטאַ—איי!... אי—אָ—נו—פּע! אמי! אמי!... ביום ההוא יהיה אדוני אחד ושמו אחד... די מאַמע! רופט אריין די מאַמע. לאָז זי גיין הערן בענטשן חנוכה ליכטלאך.

ש ל ו ם   און   מ אָ ט ל

(לאָזן זיך בײדע לויפן צו דעער קיך, שרייען פרייליך). מאַמע! גיכער! חנוכה־ליכטלאך! (פון דער קיך באווייזט זיך די מאַמע אין א ווייסן טשיפּעק, מיט פאַרפלאַמטן פּנים. פון הינטן לויפט איר נאָך ברײנע די קעכין מיט א פעטן פּנים און מיט פעטע אויסגעשמירטע הענט).

די מאמע

אוי, אַ מכה איז מיר, חנוכה־ליכטלאך! (קאַטשעט־אַראָפּ די ארבל מאכט א פרום פּנים און שטעלט זיך אָן דער זייט, גרייט צו האָרכן).

ברײנע

חנוכה־ליכטלאך? אוי, א ווייטיק איז מיר. א גרוי—סער!

(בלייבט שטיין בײַ דער טיר, ווישט די הענט אינם פארטוך, טוט א שמיר מיט דער פּעטער האַנט איבער דער נאָז פון אונטן ארויף און לאָזט איבער א שווארצן צייכן איבערן גאנצן פּנים. שלום און מאָטל גיבן אויף איר א קוק און שיסן־אויס א געלעכטער.)

דער טאטע

שאַ, שטיל זאָל זיין!

די מאמע

וואָס פאר א געלעכטער אינמיטן דערינען, פאר חנוכה־ליכטלאך?

ברײנע

(קוקט אויף די קינדער מיט א שמייכל). נישקשה זאָלן זיי לאכן געזונטערהייט! דאָס לאכן זיי דאָך מסתמא פון מיר.

(טוט זיך א צווייטן שמיר איבערן פּנים. די קינדער קוקן אויף איר און שטיקן זיך פון געלעכטער.)

דער טאטע

(צינט־אָן דאָס ליכטל, גייט־צו צום חנוכה־לעמפּל, בייגט זיך אָן און מאכט די״ ברכה מיט א ניגון). ברוך אתה, אדוני, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותו וצונו להדליק נר של חנוכה!

די מאמע

(פרום). ברוך הוא וברוך שמו, אמן!

ברײנע

(שאָקלט מיטן קאָפּ). אָמן! (פארקרימט דאָס פּנים, ווי אויף צו וויינען). אוי, טאַטע זיסער, האַרציקער, געטרייער! שוין דערלעבט חנוכה אויך... (גייט צוריק אין קיך. די מאַמע גייט איר נאָך).

דער טאטע

(קוקט אויפן חנוכה־לעמפּל, ווי ס׳ברענט, הויבט אָן זינגען אונטער דער נאָז). הנרות הללו שאָנו מדליקין... (גייט אַרום הין און צוריק, זאָגט עפּעס שטילערהייט, שטעלט זיך אָפּ בײַם חנוכה־לעמפּל, קוקט און זאָגט און זאָגט. שלום און מאָטל האָבן זיך פארקליבן אין א ווינקל, קוקן ארויס צום טאטן, ווילן צוגיין צו אים און האלטן זיך אָפּ).

ש ל ו ם

(טוט א שטופ מאָטלען). מאָטל, נו?

מ אָ ט ל

וואָס נו?

ש ל ו ם

גיי־צו, זאָג אים חנוכה־געלט.

מ אָ ט ל

וואָס עפּעס א י ך זאָל זאָגן חנוכה־געלט?

ש ל ו ם

אזוי. ווארים דו ביזט קלענער, באַדאַרפסט ד ו בעטן חנוכה־געלט?..

ד ע ר ט א ט ע

(הערט פון ווייטן דעם שמועס פון די קינדער, שטעלט זיך אָפּ, שמייכלט אין באָרד אריין. דער־נאָך גייט ער צו צום קאָמאָד, עפנט פאַמעלאַך דאָס קעסטל און נעמט ציילן געלט. שלום און מאָטל קוקן זיך איבער איינער מיטן אנדערן, קערן זיך כלומרשט אָפּ אָן א זייט, קראַצן זיך אונטער דער פּאה, ווי ניט זיי מיינט מען. דער טאטע טוט א הוסט). המ... קינדער, קומט נאָר אהער!

ברוינע

ש ל ו ם

(גייט צו). הא? וואָס איז, טאטע?

מ אָ ט ל

(גייטצו). מיך רופסטו אויך?

ד ע ר ט א ט ע

(שמייכלט). דיך אויך... נאט אייך ביידן חנוכה־געלט. (גיט שלומען א פּאַפּירן קערבל און מאָט־לען א זילבערן האלב־קערבל).

שלום און מאָטל (נעמען צו דאָס געלט און לאָזן זיך גיין צו דער טיר, פריער פּאַוואָלי, און נאָכדעם גיכער, נעמען זיך פאַר די הענט, שפּרינגען אויף איין פוס און זינגען אונטער).

אײנגע, בײנגע,
סטופּע, צײנגע,
אַרצע, באַרצע,
גאָלע שווארצע,
אײמעלע, רײמעלע,
בײגעלע, פּײגעלע —
האָפּ!

(שטויסן זיך אָן אין טיר מיטן **פּעטער בעניך**, וואָס קומט אַריין פון דרויסן).

בעני

בײגעלע, פּײגעלע — האָפּ! (כאַפּט די קינדער פאַר די הענט און פירט זיי צוריק). וואוהין איז, חברה פּלעצל, וואוהין לויפט מען? וואַרט א ווײלע, אײך קומט דאָך חנוכה־געלט! (נעמט ארויס פון קעשענע און גיט זיי). נאַ דיר א זילבערנעם גילדן, און נאַ דיר אויך א זיל־בערנעם גילדן! (טוט אויס דעם מאנטל, שטײט און הערט זיך צו צו דער קיך, רעדט צום טאַטן). נו, און באַ דיר, הער איך, פּרעגלט מען שוין שמאַלץ, מען גרײט לאַטקעס? (רײבט די הענט). מאכן מיר, הײסט עס א דאַמקע?

דער פעטער בעני

דער טאטע

מאַכן מיר, הייסט עס, אַ דאַמקע. (נעמט אַרויס פון קעסטל אַ בויגן פּאַפּיר, זעצט זיך צום טיש, צעווירעט דעם בויגן אויף קעסטעלאַך).

שלום

טאַטע, ברייגגען פּאַסאַליעס?

בעני

ער ווייסט אָבער, דער קליינער, ער געדיינקט! (נעמט אים פאר אן אויער). גיי ברייגג פּאַסאַליעס — שווארצע און ווייסע.

(שלום גייט אין קיך און ברייגגט אַ זשמעניע פּאַסאָליעס).

דער טאטע

(לייגט אויס די פּאַסאָליעס אויפן פּאַפּיר). נאָר איין זאַך וועל איך דיך בעטן, בעני: בלא חרטה ובלא דריי. דאָס הייסט: אַ גאַנג זאָל זיין אַ גאַנג!

בעני

(זעצט זיך צום טיש). נו, מילא, אַ גאַנג איז אַ גאַנג... (גייט אַ גאַנג).

דער טאטע

(שלאָגט אָפּ אַ ציגל). אַ גאַנג איז אַ גאַנג.

בעני

(שלאָגט צוויי ציגלאַך). אַ גאַנג איז אַ גאַנג... (ביידע פארטיפן זיך אינם שפּיל, קייען די בערד און זינגען עפּעס אונטער דער נאָז. שלום און מאָטל שטייען אַ ווײַלע בײַם טיש און קוקן צו דאָס שפּיל, דערנאָך פארקלייבן זיי זיך אָן אַ זייט, זעצן זיך אויף דער ערד און נעמען שפּילן אין דריידל).

שלום

(לייגט אַוועק דאָס דריידל, נעמט אַרויס דאָס געלט פון קעשענע). איך האָב שוין אַ קערבל מיט אַ גילדן, און וויפיל האָסטו, מאָטל?

מאָטל

איך האָב נאָר אַ האַלב קערבל מיט אַ גילדן.

שלום

ווייל דו ביזט מיט אָנדערהאַלבן יאָר אינגער פון מיר... ווי

מיינסטו, מאָטל, וואָסער יום-טוב איז דער בעסטער פון אַלע ימים-טובים?

מ אָ ט ל

איך זאָג, אז חנוכה.

ש ל ו ם

פאר וואָס ניט פורים?

מ אָ ט ל

ווייל פורים איז איין טאָג, און חנוכה איז אַכט טעג. דאָס איז איינס אוועק. און צווייטנס, ווייל חנוכה האָבן מיר ה י י נ ט. און פורים וועט זיין ערשט ווייס איך ווען!...

ד ע ר ט א ט ע

(קייט אָן עק באָרד, טרייסלט מיט די פיס אונטערן טיש און זינגט מיט אַ גמרא ניגון). אוי, וואָס טוט מען, וואָס טוט מען, וואָס טוט מען?... זאָל איך גיין אהער? — וועט ער גיין אהין; וועל איך גיין אַהין? וועט ער גיין אַהער. באַדאַרף מען בעסער גיין אַזאַ מין גאַ—אַ—נג...

ב ע נ י

(מיטן זעלבן ניגון). אַזאַ מין גאַנג, אַזאַ מין גאַנג!...

ש ל ו ם

ווי מיינסטו, מאָטל, וויפיל חנוכה-געלט קאָן זיך באַ אונדז צונויפקלייבן פון אַלע פעטערס מיט אַלע מומעס?

מ אָ ט ל

פון וואַנען זאָל איך וויסן? איך בין דען א נביא?

ש ל ו ם

פריער פון אַלץ גייען מיר מאָרגן צום פעטער משה-אהרן — ער איז א נגיד.

מ אָ ט ל

ער איז דאָך אָבער אַ קאַרגער!

ש ל ו ם

דעריבער איז וואָס? חנוכה-געלט וועט ער מ ו ז ן געבן — ער וועט זיך פון אונדז ניט ארויסדרייען...

מאַטל

נו, און צו וועמען נאָך וועלן מיר גיין?

שלום

נאָכדעם — צום פעטער איצין.

מאַטל

דער פעטער איצי איז דאָך ברוגז מיטן טאַטן!

שלום

און אַז ער איז ברוגז מיטן טאַטן, זיינען מיר שולדיק?...

מאַטל

נו, און צו וועמען נאָך?

שלום

היינט דער פעטער ביניש און די מומע יענטע.

מאַטל

קאַרג איי־גענע קינדער האָבן זיי? אַזאַ כאַליאַסטרע!

שלום

דאָס איז קיין תירוץ ניט פאַר חנוכה־געלט!...

מאַטל

נו, און ווער נאָך וועט דיר געבן?

שלום

וואָס הייסט — ווער נאָך? און וואו איז אונדזער איידל? און איר מאַן זיידל?

מאַטל

זיידל וועט דיר געבן אַ שנעל אין נאָז, ניט קיין חנוכה־געלט!

שלום

דאָס וועלן מיר שוין שפּעטער זען... שאַ! אָט זיינען זיי דאָ אַליין! (עס קומען אַריין איידל און זיידל, טוען אויס די מאַנטלען).

איידל

(מיט אַ טרויעריק פּנים). גוט נאָוועמבער טאַטע. (קאָרטשעט זיך) אַזוי קאַלט געוואָרן אין דרויסן און אַזוי פינצטער.

זיידל

(מיט אַ פריילאך פּנים). אַ גוט יום-טוב, שווער! אַ גוט יום-טוב, פעטער! אַזוי וואַרים דאָ באַ אייך אין שטוב און אזוי ליכ־טיק!... (גייט צו צום טיש). אַהאַ! מע שפּילט שוין אַ דאַמקע לכבוד חנוכה! (קוקט זיך ארום). און פון קיך טראָגט זיך א ריח — א מחיה!... איך האָב מורא, אז מע באַקט לאַטקעס?

בעני

(פאַרטיפט אינם שפּיל). מע באַקט לאַטקעס, מע באַקט לאַטקעס, מע באַקט לאַטקעס...

זיידל

(שטייט א ווײַלע באַם טיש, דערנאָך דרייט ער זיך אויס, זינגט אונטער

איידל זיידל

דער נאָז). נאַ־עריצך... (גייט פארביי שלומען מיט מאָטלען עטלאכע מאָל, ווי ער וואָלט זיי ניט געזען, טוט זיך פלוצים א דריי אויס פלינק און דערלאַנגט זיי ביידן צו שנאָל איבער די נעזער, זינגט צו יעדן שנאָל).
נעריצך! ונקדישך!.. (שלום און מאָטל כאַפּן זיך פאַר די נעזער).

אַ י י ד ל

(מיט א וויינענדיקן קול). זיידל, מוטשע ניט די קינדער, איך בעט דיך!

ז י י ד ל

ווער מוטשעט זיי? (צו די קינדער). איך ווייס דאָך, ווייסע־חברהניקעס, אויף וואָס איר קוקט ארוים! איר מיינט דאָך מסתמא פעטי־מעטי, האַ? נאָט זשע איך ביידן חנוכה־געלט!
(ציילט אויס צו יעדן אין האנט אריין עטלאכע זילבערנע מטבעות, און איידער די קינדער קאָנען כאַפּן אַ קוק אויפן געלט, גיט ער יעדן פון זיי צו צוויי שנאָל: אין שפּיץ נאָז און אין עק אויער).

אַ י י ד ל

(מיט א וויינענדיקן קול). זיידל, גוואַלד, איך קאָן דאָס ניט צו־קוקן!... (גייט ארויס אין קיך. זיידל גייט צוריק צום טיש).

ש ל ו ם

אַהאַ! וואָס האָב איך געזאָגט? ער האָט געגעבן חנוכה־געלט!

מ אָ ט ל

ער האָט אָבער געגעבן אַ שנאָל אין נאָז אויך!

ש ל ו ם

האָבן מיר ביידע געטראָפן...

ז י י ד ל

(באַם טיש). נע—עריצך... (קוקט אַריין אינעם ספר). שווער! וואָס טראַכט איר דאָ אזוי לאנג? גייט אָט אזוי אָ! (ווייזט מיטן פינגער אויפן פּאַפּיר).

ד ע ר ט א ט ע

האַ? ווארט א ווײלע, כאַפּ ניט... (זינגט). נאָר איינער, וואָס באַדאַרף איך דאָ מורא האָבן? טאָמער שלאָגט ער מיר אָפּ

דאָס ציגל? וועל איך באַ אים צונעמען צוויי ציגלאך. איי, וואָס? טאָמער מיינט ער מ י ר שלאָגן דריי ציגלאך?

ב ע נ י

דריי ציגלאך, דריי ציגלאך, דריי ציגלאך?...

ד ע ר ט א ט ע

אוי, ביזטו א טיפּש, בעני, און א גרויסער!

ב ע נ י

ביזט אליין א טיפּש, מיין ברודער, און נאָך א גרעסערער! (גייט א גאנג און פאַרכאַפּט זיך באַלד צוריק).

ד ע ר ט א ט ע

(כאַפּט בעני'ן פאַר דער האַנט). פּע, בעני, מיר האָבן דאָך גערעדט, בלא חרטה, בעני, בלא דריי!

ב ע נ י

חרטה? וויפיל מאָל מאַכט זיך, אז דו האָסט חרטה?

ד ע ר ט א ט ע

איך?.. ע, בעני, דערפאַר האָב איך דאָך פיינט מיט דיר צו שפּילן אין דאַמקע.

ב ע נ י

ווער זשע נייט דיך, זאָלסט מיט מיר שפּילן?... (פון קיך באַווייזן זיך די מאַמע און איידל מיט פאַרפלאַמטע פּנימער. הינטער זיי טראָגט בריינע א גרויסן פאַלומעסיק מיט הייסע לאַטקעס, פון וועלכע עס גייט אַ פּאַרע).

ד י מ א מ ע

שוין? מע קריגט זיך שוין איבער א פּאַסאָלקעלע?...

א י י ד ל

שאַט, אָט קומען די לאַטקעס אליין! (גייט אנטקעגן די ווייבער מיט אַ געזאַנג). נעריצך! ונקדישך!

ש ל ו ם און מ אָ ט ל

(טאַנצן און פּאַטשן מיט די הענט). נעריצך! ונקדישך! לאַטקעס! לאַטקעס! לאַטקעס!...

צווייטע סצענע.

דעקאָראַציעס צו דער צווייטער סצענע

אויף מאָרגן אין דער פרי, באַם פעטער משה־אהרן אין הויז. **די מומע פּעסל**, אין שפּאַקולן, זיצט באַם טיש און מאַכט אַ זאָק. שלום און מאָטל קומען ארייַן פארפרוירענע, אָנגעטאָן אין טולופלאַך און ארומגעוויקלט אין גרויסע וואַרימע שאַלן.

שלום און מאָטל

(באַ דער טיר). **אַ גוט מאָרגן, מומע פּעסל!**

פּעסל

(שטייט אויף, לייגט אַוועק די זאָק). **זע נאָר, געסט! מסתמא גע־קומען נאָך חנוכה־געלט?** (שלום און מאָטל לאָזן ארונטער די אויגן און שמייכלען. די מומע פּעסל טוט זיי אויס די טולופלא, רופט זיי

דער פעטער משה אהרן

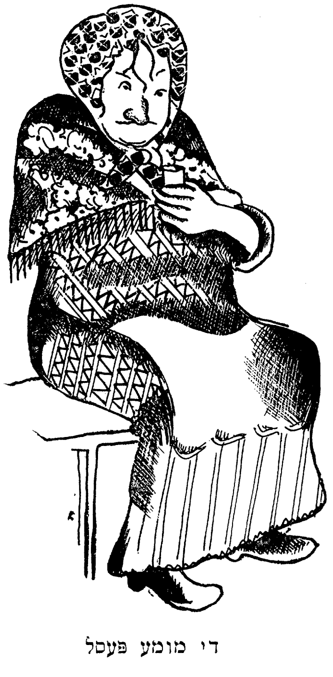

די מומע פּעסל

צום טיש). נו? קומט אהער, וואָס שטייט איר בא דער טיר? (נעמט זיך צום פארטוך). קומט, אָט וועל איך אייך... (שלום און מאָטל קוקן זיך איבער, גייען צו מיט אַ פריילאַכן גלאַנץ אין די אויגן). אויסשנייצן די נאָז... (נעמט יעדן פון זיי מיטן פארטוך באַ דער נאָז). שנייץ־אויס! גוט, גוט שנייץ־אויס! זשאַלעווע ניט! נאָך! נאָך! אָט־אזוי!.. (שלום און מאָטל שטייען ביידע מיט די רויטע נעזער, ווי אָפגעשמיסענע). נו, וואָס שטייט איר? זעצט זיך א ביסל אָפרוען. (די אינגלאך זעצן זיך אָן דער זייט, קוקן אויף די ווענט). וואָס מאכט דער טאַטע?

שלום

גאָרניט.

פעסל

וואָס מאכט דער טאַטע?

מאָטל

גאָרניט.

פעסל

געקוילעט גענדז?

שלום

געקוילעט.

פעסל

געפרעגלט שמאַלץ?

מאָטל

געפרעגלט.

פעסל

געבאַקן לאַטקעס?

שלום

געבאקן.

פעסל

דער פעטער בעני געווען?

מאַטל

געוועז.

פעסל

געשפּילט דאָמינע?

שלום

געשפּילט. (אין דער צייט קומט אריין דער פעטער משה־אהרן מיט א זויערן פּנים, מיט וואַטע אין די אויערן און מיט נאַסע הענט, גייט גלייך צום האַנטוך).

שלום און מאַטל

(שפּרינגען ביידע אויף). א גוט מאָרגן, פעטער משה־אהרן. (קוקט זיך אויף זיי ניט אום, ווישט די הענט און זאָגט עפּעס, קנייטשט דערביי דאָס פּנים, פּינטלט מיט די אויגן). ברוך אתה... אשר יצר... נקבים, נק—בים! חלולים, חלו—לים!...

פעסל

משה־אהרן, מע באַדאַרף זיי עפּעס געבן חנוכה־געלט.

משה־אהרן

(קוקט זיך ניט אום, ווישט די הענט, זאָגט עפּעס און לאָזט אויס מיט אַ קוועטש). ומפליא ל—ע—שות!...

פעסל

(העכער). משה־אהרן, די קינדער חנוכה־געלט!

משה־אהרן

הא? וואָס? (לייגט איבער די וואַטע פון איין אויער אין אַנדערן).

פעסל

(שרייט). די קינדער חנוכה־געלט!!!

משה־אהרן

(גייט צום טיש, האלט זיך באַם בויך). אוי, דער באַוך! דער באַוך! (צו די קינדער). חנוכה־געלט ווילט איר? וואָס דאַרפן קינדער געלט? וואָס וועט איר טאָן מיטן געלט? הא? אויס־געבן, צעטרענצלען, הא? וויפיל האָט אייך געגעבן דער טאַטע אייערער חנוכה־געלט? הא?

שלום

מיר א קערבל, און אים א האלבס. (ווייזט אויף מאַטלען. מאַטל, א דערשראָקענער, שאָקלט מיטן קאָפּ).

משה־אהרן

(שטוינט). א קערבל?!... המ... מע באַלעוועט קינדער, מע מאַכט פון זיי א תל! (צו שלומען). וואָס וועסטו טאָן מיטן קערבל, האַ? צעבייטן, האַ? זאָלסט דאָס ניט צעבייטן! דו הערסט וואָס איך זאָג דיר? זאָלסט דאָס ניט צעבייטן! צי אפשר ווילסטו דאָס צעבייטן, האַ?

פעסל

ניט צעבייטן, יאָ צעבייטן — וואָס גייט דאָס דיך אָן? גיב זיי אָפּ זייערס און לאָז זיי גיין געזונטערהייט!

משה־אהרן

(שאָקלט מיטן קאָפּ, זיפצט, גייט אַוועק אין צווייטן חדר, שלעפּט די פּיס, קומט צוריק, ציילט אין האַנט עטלאַכע גרויסע קופּערנע מטבעות, רעדט צו זיך אליין). המ... מע פירט־איבער קינדער, מע מאַכט פון זיי אַ תל, א תל־עולם!... (צו די קינדער). נאַט! נאָר פאַרלירט דאָס ניט! איר הערט וואָס מע זאָגט אייך? פאַרלירט דאָס ניט — ס׳איז געלט!... (שטופּט זיי אריין יעדן צו עטלאַכע מטבעות, גייט אָפּ, טוט אַ מאַך מיט דער האַנט. די קינדער לאָזן זיך לויפן צו די טולופלאך).

פעסל

וואַרט! וואָס לויפט איר אזוי? (די קינדער שטעלן זיך אָפּ, קוקן אויף איר. זי נעמט דעם פאַרטוך אין האַנט). גיט אַקאָרשט אַהער אייערע נעזער נאָך אַ מאָל! (שנייצט זיי אוים גוט די נעזער). אָט אזוי! אָט אזוי!...

דריטע סצענע

דעם זעלבן טאָג, ווידער באַם טאַטן אין שטוב. שלום און מאָטל קומען אַריין פון דרויסן מיט רויטע אָנגעפרוירענע פּנימער, טוען אויס די טולופּלאך.

שלום

(גייט צום טיש). אנו, מאָטל, איצט וועלן מיר וויסן, וויפיל סע האָט זיך באַ אונדז אָנגעקליבן חנוכה-געלט פון אַלע פעטערס און אַלע מומעס... (נעמט אַרויס פון קעשענע דאָס געלט און לייגט אויפן טיש. מאָטל טוט אויך דאָס אייגענע). דו זעסט, מאָטל, וויפיל געלט באַ מיר איז? אַ גאַנצער אוצר! (פאַרטראַכט זיך אַ ווײַלע, הויבט-אָן צו לאַכן). דו ווייסט, וואָס מיר האָט זיך היינט באַ-נאַכט געחלומט?

מאָטל

פון וואַנען זאָל איך וויסן? איך בין דען אַ נביא?

שלום

אַ מאָדנער חלום... איך ליג אַזוי און שלאָף. ערשט עס קומט אַריין ברײַנע מיט אַ פאַלומעסיק פול מיט קערבלאַך, און פון די קערבלאַך גייט אַ פאַרע...

מאָטל

ווי אַזוי קאָן פון קערבלאַך גיין אַ פאַרע?

שלום

אָט ווּעסטו הערן... ווי נאָר דו האָסט דאָס דערזען — אַז דו גיסט ניט אַ שפּרונג אויף ברײַנען, נעמסט כאַפּן קערבלאַך פון פאַלומעסיק און שלינגסט זיי ווי האַלעשקעס. זאָג איך צו דיר: „מאָטל, וואָס טוסטו? קערבלאַך שלינגסטו?” זאָגסטו צו מיר: „ס'איז דאָך היינט חנוכה, און חנוכה איז אַ מצוה צו שלינגען קערבלאַך”...

מאָטל

ס'אַ ליגן! איך האָב דאָס גאָרניט געזאָגט!

שלום

(צעלאַכט זיך). נאַר איינער! ס'איז דאָך געווען אַ חלום!.. נו,

לאָמיר זיך נעמען ציילן. נאָר דו ווייסט וואָס? דו שווייג; פריער וועל איך איבערציילן מיינס, נאָכדעם וועסטו ציילן דיינס... (ציילט דאָס געלט). א קערבל מיט דריי צוואַנציקער, מיט פיר גילדן, מיט פינף גריווניעס, מיט זעקס פיטאַקלאַך — וויפיל מאַכט דאָס אינאיינעם? אזוי גרויס, ווי א קערבל מיט דריי צוואַנציקער, מיט פיר גילדן, מיט פינף גריווניעס, מיט זעקס פיטאַקלאַך...

מאָטל

(קאָן זיך ניט דערוואַרטן, ציילט זיין געלט פון איין האַנט אין דער אַנדערער). אַ צוואַנציקער און אַ צוואַנציקער, איז צוויי צוואַנציקער, און נאָך א צוואַנציקער, איז דריי צוואַנציקער, און צוויי גילדן, איז דריי צוואַנציקער מיט צוויי גילדן, און א גריווניע און נאָך א גריווניע און נאָך א גריווניע — איז אינאיינעם צוויי, צוויי צוואַנציקער מיט דריי גילדן, מיין איך דריי גילדן מיט צוויי צוואַנציקער... טפו! וואָס רייד איך?..

שלום

וואַרט! פאַרטומל מיר ניט דעם קאָפּ!... (לייגט אויס די מטבעות אויפן טיש, ציילט שטילערהייט, מאָטל טוט אויך אזוי). מאָטל, דו ווייסט ניט וואָס פאַר מטבעות זיינען עס דעם פעטער משה־אהרנס? (באַווייזט אים די גרויסע מטבעות).

מאָטל

פון וואַנען זאָל איך וויסן? איך בין דען א נביא?

שלום

עפּעס מאָדנע האַרטע מטבעות, און אַלע אָפּגעריבענע... ווי אזוי זאָלן מיר זיי רעכענען? פאַר צענערלאַך?

מאָטל

פאַר וואָס ניט זעקסערלאַך?

שלום

נאַרעלע! אויב צענערלאַך וועט דאָס אויסקומען מער... דו ווייסט גאָר וואָס? לאָמיר זיי אויסבייטן באַ דער מאַמען! (שטייט אויף, רופט). מאַמע! מאַמע!

די מאַמע

(קומט אַריין פון קיך). האַ, וואָס איז?

שלום

(באַווייזט איר די מטבעות). בייט אונדז אויס אָט די צענערלאַך...

די מאַמע

(טוט א קוק אויפן געלט). וואָס איז דאָס פאַר מאָדנע פיטאַקעס? ווער האָט דאָס אייך אריינגערוקט אַזאַ געלט? (די קינדער שעמען זיך אויסזאָגן און מאַכן אַ שוויג).

שלום

בייט אונדז אויס, מאַמע...

די מאַמע

ווי אַזוי זאָל איך אויסבייטן, אַז איך ווייס ניט, וואָס פאַר אַ געלט דאָס איז? ס'איז גאָר קיין געלט ניט... (גייט צוריק אין קיך).

שלום

(קוקט אויף מאָטלען). נו? וואָס טוט מען איצט?

מאָטל

איך וועל גיין בעטן ברײנען... (גייט אין קיך און קומט צוריק מיט ברײנען).

ברײנע

(גייט אים נאָך מיט א שמייכל). וואָס איז, נשמה מיינע? וואָס ווילסטו מיר זאָגן?

מאָטל

בייט אונדז אויס אָט די זעקסערלאַך. (ווייזט איר).

שלום

ניט זעקסערלאַך, נאָר צענערלאַך...

ברײנע

(קוקט אויף די מטבעות). ס'איז ניט קיין זעקסערלאַך און ניט קיין צענערלאַך. ס'איז עפּעס גאָר דער שווארציאָר ווייסט וואָס!

מאַטל

(מיט א געבעט). בייט-אויס, בריינע!

בריינע

(קוועטשט מיט די פּלייצעס). איך אויסבייטן? ווי קומט צו מיר געלט?

שלום

איר האָט גאָר קיין געלט ניט?

בריינע

ע, קינדעניו, ווען איך זאָל האָבן געלט, וואָלט די וועלט גאָר אַן אַנדער פּנים געהאט!... (גייט צוריק אין קיך).

שלום

(קוקט אויף מאָטלען פארצווייפלט). נו? ווי אזוי ווערט מען פאָרט פּטור פון די האַרטע צענערם?

מאַטל

(טראַכט אַ ווײַלע). ווייסט גאָר וואָס? לאָמיר זיי ארײַנוואַרפן אין אויוון אריין, אָדער גאָר אין דרויסן אויפן שניי...

שלום

א חכם א איד! שוין גלייכער, דאַכט זיך, אוועקשיינקען זיי אַן אָרעמאַן!

מאַטל

א שיינער בעל-צדקה! ווילסט אָפּנאַרן אַן אָרעמאַן?...

שלום

נאַרעלע, ווער זאָגט דען אָפּנאַרן? מיר וועלן אים נאָך געבן דערצו אַן אמתן צוואַנציקער, אַבי ער זאָל נאָר וועלן צונעמען פון אונדז דעם אומגליק... און ווייסט גאָר וואָס מאָטל? לאָז טאַקע אַן אָרעמאַן אויך האָבן חנוכה-געלט!...

פאָרהאַנג.